MUHAMMED BİN HÂMİD TİRMİZÎ

Horasan’da yetişen evliyânın meşhûrlarından. Künyesi, Ebû Bekir’dir. Hicrî üçüncü asırda Belh şehrinde yaşamış olup, doğum ve vefât târihi bilinmemektedir. Zamanının meşhûr âlimlerinden ve evliyâsından Ahmed bin Hadreveyh ve diğer evliyâların sohbetinde ve derslerinde yetişmiştir. Hadîs ilminde de ilim sahibi olmuş, hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Derslerinde ve sohbetinde çok talebe yetişmiştir.

Rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden birkaçı şunlardır:

“Kim Allahü teâlâdan korkarsa, Allahü teâlâ herşeyi o kimseden korkutur. Kim Allahü teâlâdan korkmazsa, Allahü teâlâ onu her şeyden korkutur.”

“Helâl (rızık) aramak cihâddır.”

“Allahü teâlâ san’atkâr mü’mini sever.”

Muhammed bin Hâmid hazretlerinin kıymetli sözlerinden bir kısmı şunlardır:

Buyurdu ki: “Tefekkür beş çeşittir. 1-Allahü teâlânın yarattığı şeylere bakıp, O’nun yüceliğini düşünmek. Bundan ma’rifet, Rabbini tanımak hâsıl olur. 2-Allahü teâlânın ni’metlerini ve ihsânlarını düşünmek. Bundan muhabbet hâsıl olur. 3-Allahü teâlânın va’d ettiği ni’metleri ve mükâfatları düşünmek. Bundan ibâdete karşı rağbet ve ibâdet yapma şevki hâsıl olur. 4- Allahü teâlânın azâbını düşünmek. Böyle tefekkür eden kimse, Allahü teâlâya isyan etmekten sakınır. 5- Allahü teâlânın verdiği ni’metler ve ihsânları yanında, nefsin kötülüklerini düşünmek. Bundan da, geçmiş günahları hatırlıyarak Allahü teâlâya karşı haya, utanma hasıl olur.”

“İnsanın kalbine nûr yerleşince; dışı, a’zâları, iyilik yapar ve iyiliği konuşur.”

Muhammed bin Hâmid hazretlerine, Fâtır sûresinin “Ey insanlar! siz Allaha muhtaç olanlarsınız. Allah ise hiç bir şeye muhtaç değildir. Hamiddir (hamd olmaya lâyıktır).”meâlindeki 15. âyet-i kerîmenin tefsîri sorulunca şöyle tefsîr etmiştir: “Siz âcizsiniz, Allahü teâlânın rahmetine muhtaçsınız, bunun için fakîrsiniz. Allahü teâlâ ganîdir. Sizin ibâdetlerinize ihtiyâcı yoktur.”

“Ehl-i muhabbet olmayan kimse, himmete tam ma’nâsıyla ulaşamaz. (Himmet, sadece bir şeyi istemektir. Bu da Allahü teâlânın rızâsına kavuşmaktır.) Muhabbet ehli buna; sünnete tâbi olup, bid’atlardan sakınmak sûretiyle kavuşmuştur. Çünkü Resûlullah (aleyhisselâm) himmette en yüksek derecede olup, Allahü teâlâya en yakın olandır.”

“Câhillerin evliyâyı inkâr etmesi, büyüklere dil uzatması, onları anlamaktan uzak olmalarından ve kalblerinin hikmeti almamasındandır.”

“Evliyâ olan zâtlar, evliyâlıklarını dâima gizlerler, söylemezler. Fakat onların hâlleri ve davranışları, evliyâ olduklarını gösterir. Evliyâlık iddiasında bulunan kimseler, dilleriyle bunu söylerler. Fakat hâl ve hareketleri, onların yalancı olduklarını ortaya çıkarır.”

“Allahü teâlâya en yakın olan kimseler, fakirlerle bulunmaktan hoşlanan kimselerdir. Ebedi olanı, geçici olana tercih edenler ve kazaya rızâ gösterenlerdir.”

“Bir şeyi yapmaktan âciz kalırsan, bu acizliğini, zayıflığını anlamaktan da âciz kalma.” “Evliyâyı hor görmek, ma’rifetullahın (Rabbini bilmenin) azlığındandır.” “Bir kimsenin bir müslümanı hor görmesi, îmân ve ma’rifet zayıflığındandır.”

“Yol belli ve açık; delîl, âlimler (müctehidler). Azık tam, binek kuvvetli. Fakat insanı asıl maksada kavuşmaktan uzaklaştıran şeyler var. Bunlar: Âlimlere (müctehidlere) uymadan, kendi görüşüne uymak. Nefsinin istekleri peşinde koşmak. Azığı (yiyeceği) gayrimeşrû yerden toplamak. Mes’uliyeti unutup, bineği zayıflatmaktır.”

“İnsanların felâketine sebep; asıl işi bırakıp boş şeyler ile uğraşmaları, nefslerinin isteklerine uymaları ve harama dalıp, şüphelilerden sakınmamalarıdır.”

“İnsanların en kötü ahlâklısı, dostunu düşmanını ayırmayan ve sohbet ehlinden uzak yaşayandır.” “İnsanın kendine âit eski şeyleri giymesi, başkasının verdiği yeni şeyleri giymesinden hayırlıdır.”

“Kalb ve vakit, insan için sermâyedir. Fakat kalbini kötü zanlarla, düşüncelerle meşgûl eder. Vaktini de boş şeylerle geçirir, zayi eder. Bu ne acı bir hâldir. Sermâyeyi kaybedene kim kâr getirebilir.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 280

2) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 101